

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE, LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

Conducător de doctorat:

Conf. univ. dr. habil. Paul Nanu

Doctorand:

Marchedon Rebeca-Rahela

ALBA IULIA

2023

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE, LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**TRAUMA INFANTILĂ ÎNTRE REALITATE ȘI
REPREZENTĂRI NARATIVE CONTEMPORANE**

Conducător de doctorat:

Conf. univ. dr. habil. Paul Nanu

Doctorand:

Marchedon Rebeca-Rahela

ALBA IULIA

2023

CUPRINS

Cuprins

Introducere

1. DE LA TRAUMĂ LA LITERATURĂ

1.1. Trauma – clarificări terminologice și cronologice sub aspect psihanalitic

1.1.1. Primitivitatea

1.1.2. Catharsis și psihanaliză

1.1.3. Scurtă incursiune în abordarea psihanalitică a traumei

1.2. Punți între domeniul clinic și cel literar

2. REALITATEA – ANCORĂ A LUMILOR DE FICȚIUNE

2.1. Rolul determinărilor psihogene în psihodinamica relației victimă-agresor

2.1.1. Dinamica victimă – agresor

2.1.2. Poetica violenței – Interdependențe în structurile *micro* și *macrosociale*

2.2. Circuitul ciocnirilor socioculturale și istorice. Literatura ca efect – Dave Pelzer, Camelia Cavadia, Susanna Tamaro

3. DAVE PELZER, SIMPTOM ȘI NESIGURANȚĂ

3.1. Anatomia narațiunii autobiografice în raport cu specificul literar și convenția autenticității

3.2. Romanele autobiografice - între scriere și literatură terapeutică

3.3. Dialectica stăpân – sclav în discursul traumatic

3.4. Figuri ale alienării în spațiul de tip carceral. Elita și deținutul

3.5. Heterotopia deviației – cronotop al reclusiunii nesiguranței și victimizării

4. ABORDĂRI SOCIO-PSIHOPATOLOGICE ÎN MANIFESTAREA AGRESORILOR ȘI VICTIMELOR

4.1. Tipare ale infantilului captiv. Instrumentarul și dinamica asupraitoare în universul imaginar

4.1.1. *Măștile fricii; Purgatoriul îngerilor*, Camelia Cavadia

4.1.1.1. Denominația ca destin

4.1.2. *Pe o singură voce*, Susanna Tamaro

CONCLUZII

BIBLIOGRAFIE

Cuvinte-cheie: traumă infantilă, receptare interdisciplinară, realitate versus ficțiune, determinări psihogene, perspectivă sociologică, trilogie autobiografică, psihanaliză, literatura ca efect, heterotopie, tulburări de comportament, fantomă transgenerațională, literatură terapeutică, dialectica stăpân-sclav

Întemeiată pe raționamentul unei receptări interdisciplinare a literaturii, prezenta cercetare, ***TRAUMA INFANTILĂ ÎNTRE REALITATE ȘI REPREZENTĂRI NARATIVE CONTEMPORANE***, consistă în tratarea unei teme situate liminal, la demarcația realității cu ficțiunea, pornind de la **premisă** unei omogenizări reciproce și perpetue a discursului literar cu domeniul studiilor clinice și cu influențele sociologice. Mai mult decât atât, se urmărește trasarea unor contururi care exercită o îmbinare a hermeneuticii ficționalului cu actualitatea tulburărilor realității înconjurătoare. Viziunea lucrării intenționează să întregască observarea osaturii narative ca sumă a unor realități erodate.

Intenția centrală a studiului tinde către plasarea receptării orizontului literaturii traumei infantile într-o perspectivă a conjuncturilor socioculturale, care reflectă și devoalează punctele nevralgice ale societății contemporane, subiecte care se cer soluționate și reactualizate. Miza cercetării se axează pe metodele de interpretare a unui personaj strict individual, purtător al traumei infantile, prin raportarea acestuia la contextul care l-a generat. Analiza va avansa pe două căi, înfățișând atât ideologii ale orizontului european, inclusiv românesc, cât și ale spațiului american, accentuând similitudinile socioculturale care se stabilesc între cele două spații. Preocuparea studiului de față implică, în aceeași măsură, reliefarea influențelor mutuale, care se produc între viața contemporană și literatura scrisă, cazul clinic și experiențele traumatice infantile devenind prototipuri ale inspirației literare, totodată, domeniul literar servind ca document legitimant al decriptării traumatismelor unei societăți. Narațiunile vor fi înfățișate, deci, ca felii de viață, sub aspectul unui *imago mundi*. În consecință, dimensiunea discursului literar a impus selecționarea unui corpus ilustrativ de texte, aparținând unui număr de trei autori, a căror situare teritorială se înscrie în spațiul european, Camelia Cavadia – *Măștile fricii; Purgatoriul îngerilor* (pentru climatul românesc), Susanna Tamaro – *Pe o singură voce* (Italia), respectiv spațiul american, reprezentat prin trilogia autobiografică a lui Dave Pelzer – *A Child Called 'It'; The Lost Boy. A Foster Child's Search for the Love of a Family* și *A Man Named Dave. A Story of Triumph and Forgiveness*.

Deopotrivă, nu exhaustivitatea numerică a narațiunilor a reprezentat **obiectivul** cercetării în vederea consolidării noțiunilor abordate și analizei hermeneutice, ci prioritatea a

constat în selecționarea unor opere care să întregască principiile relevanței și reprezentativității. Acest demers a constat în alegerea unui corpus literar care să acopere și să recompună ansamblul obiectivelor principale, stabilite odată cu alegerea temei. Reprezentativitatea suportului literar, alături de relevanța acestuia, formează o constantă fundamentală pentru înțelegerea conceptelor propuse, pentru selecționarea modului de operare, pentru metodologia aleasă, dar și pentru gradul de aplicabilitate a acestora. Caracterul operațional al selectivității textelor angrenează un imaginar apocaliptic, impregnat de viziuni sumbre și imagini stereotipice virulente ale infantilului abuzat, care înfățișează o serie de tipare relaționale disfuncționale, generatoare de traume și tulburări comportamentale. Narațiunile alese devin reprezentative prin promovarea descrierilor grotești și naturaliste, care conturează universuri maligne și identități aflate într-o continuă dezagregare identitară, generată prin rezistența și propagarea cercului generațional. Personajele infantile suferinde sunt așezate sub dezideratul forțelor diadei victimă-agresor, sub dominația unui fiasco și sub influența unor poetici ale violenței și captivității claustrante. Tragediile familiale sporesc alienarea și mutilarea identității infantile, odată cu ritualizarea suferinței și torturii, dar și a abandonului în obiectual. Gradul exponențial al textelor este multiplicat odată cu alegerea unor autori care dezvoltă o ideologie înrădăcinată în motivația de a se inspira din realul brutal al contemporaneității, încadrându-se într-un tip specific de autenticism, cultivat de către autorii contemporani. În aceeași măsură, opțiunea celor trei autori de a consemna o literatură a contemporaneității, centrată pe trauma infantilă, divulgă, printr-o privire atentă, poziționarea acestora în interioritatea unor contexte istorice și socioculturale, responsabile pentru traumele societale care se propagă până la straturile unității familiale și ale unității individului. Tocmai această trăsătură comună a celor trei autori favorizează selectarea unei metodologii care angrenează o imixtiune a studiilor clinice și a interpretărilor psihosociale cu cea a analizei hermeneutice, avantajând acea privire universalizată, care glisează dinspre real către ficțiune. Totodată, absența pe plan intern, în spațiul critic românesc, a cercetărilor dirijate înspre textele celor trei autori contemporani, a consolidat motivația critic literară a selecționării și a demersului exegetic. Nu este de neglijat, aidoma alegerii temei, motivația intrinsec afectivă și interesul critic afirmat în ceea ce privește stabilirea unei decizii asupra fiecărui autor și a fiecărei opere. Așadar, dorința subiectivă de a porni o cercetare îndreptată către opera celor trei autori a luat naștere odată cu simpatia și alocentrismul resimțit în timpul lecturării, o re(trăire), simultană actanților, a timpului și evenimentelor catalizatoare a unei dimensiuni cathartice, apelând la profunde sentimente de apăsare și revoltă.

Legea **selectivității textelor**, alături de alegerea temei, reliefează determinații caracteristice motivațiilor și obiectivelor cercetării. Implicând subiecte actuale și delicate ale contemporaneității, și operând la nivel pluridisciplinar (literatură, sociologie, psihologie/psihiatrie, istorie), analiza antrenează, pe de-o parte, capcanele unui demers incert, pricinuite în baza unui teren infim exploatat, iar pe de altă parte, imprevizibilul satisfacției, care justifică, într-o măsură considerabilă, dimensiunile motivațiilor personale. Drept urmare, **alegerea temei** s-a efectuat prin fundamentarea unor motivații de interes general, care implică o atitudine militantă vizavi de traumele colective și individuale, percepute ca efecte ale unor tratamente incalificabile, aplicate asupra copiilor. Cercetarea înfățișează, alături de accepțiunea științifică, o valoare societală, prin declanșarea unui semnal de alarmă și încercarea reanimării, în spațiul românesc, a intereselor științifice pentru literatura traumei infantile, având speranța ca studiul să nu se limiteze la un simplu efect paliativ. Intenția dirijării către subiectul literar al traumelor infantile ar facilita, pornind de la cazul individual, ficțional sau parțial ficțional, o decodificare a lumii înconjurătoare, cu toate aspectele negative care au loc în sânul unei familii, respectiv în lăuntricul întunecat al unei societăți. Istoria „demonică” a ultimului secol a generat o amploare a victimizării, extrapolată la nivel global, care a produs acea urgență a metodelor, strategiilor și terminologiilor traumei, care permit această aproximare și decriptare a fenomenului în limitele literaturii. Printr-o ilustrare interdisciplinară și o accesare a actualelor posibilități metodologice, conceptul traumei autorizează acea activare a transferurilor metodelor, aplicate dinspre domeniul clinic către cel literar. Deopotrivă, privirile transdisciplinare și pluridisciplinare, care glisează dinspre om către societate și invers, înlesnesc oportunitatea unei înțelegeri reactualizate asupra societății contemporane. Pe de altă parte, motivația de ordin critic, dar și **argumentul** stabilit în temelia tezei noastre, subliniază, atât prin prisma subiectului abordat, cât și prin alegerea autorilor supuși analizei hermeneutice, o pronunțată absență, din fresca criticii literare românești, a unei teze care să contureze și să analizeze fenomenul social al traumei infantile, privit în manieră interdisciplinară, prin lentila literaturii contemporane, atât europene, cât și americane. Cazurile clinice ale traumei infantile, aflate în continuă creștere, tendința interesului public, critic și literar vizavi de abuzurile puterii exercitate asupra infanțității, dar și selecționarea unui corpus al scrierilor contemporane, imprimă cercetării și obiectivelor acesteia un **caracter actual**. Totodată, **perspectiva inovatoare** a cercetării noastre a presupus (alături de tratarea unei teme și a unui corpus literar cu o receptare lacunară în spațiul românesc și redusă pe plan internațional), factura metodologică a integrării interdisciplinare a aparatului critic, aparținând

abordării literaturii universale, din perspectiva studiului literaturii comparate și a metodelor comparatiste de analiză, cu instrumentele consacrate studiilor culturale, ale mecanismelor psihosociale, provenite din domeniile clinic și sociologic (concepte socio-psihiopatologice, psihoistoria, psihoclasa, genetica, determinările economice, dimensiunea istorică și cea socioculturală). Situarea liminală a discursului, la frontiera ficțiunii cu realitatea, a alăturat terminologia medicală a studiilor axate pe traumă (interpretările socio-psihiopatologice), cu metodele unei hermeneutici literare al cărei mecanism antrenează paradigmele criticii psihanalitice (lacaniene), teoriei imaginarului (portalul-oglină, teoretizat de Marius Conkan), lingvisticii funcționale (Paul Simpson), criticii simbolice și conceptului heterotopic (foucauldian). Metoda aplicată stabilește direcțiile de cercetare a lucrării, urmărind regulile analizelor inferențiale, prin amplasarea corpusului literar în dimensiunea componentei teoretice, reglementate în discursul medical și psihosocial, integrând o cursivitate impusă de structura și natura ficțională sau nonficțională a fiecărui text abordat.

Teza cercetării doctorale este fundamentată în baza unui **caracter științific**, oferit prin bibliografia extinsă, care, în favoarea caracterului inovator și a conduitei actuale, a impus alcătuirii componentei teoretice o abordare a bibliografiei străine, în special a celei englezești, alături de studiile și criticile românești. Implicând cele trei tipuri de discurs, literar, clinic și sociologic, alcătuirea bibliografiei provine atât din sfera literaturii de specialitate a studiilor clinice, psihosociale și criticii sociologice, cât și din sectorul studiilor bazate pe trauma literară, psihanaliză și critică literară. Diversitatea acestora constă în imixtiunea referințelor critice contemporane și actuale, cu cele ale studiilor clasice și criticilor de căpătâi, care numără studii de critică și teorie literară, volume de specialitate, volume colective, dicționare, interviuri, eseuri, teze de doctorat, articole publicate în periodice și adrese electronice.

Așadar, **structura și organizarea** lucrării justifică raționamentul deductiv, pornind dinspre cadrul teoretic, către exercițiile hermeneutice, pledând pentru o distribuție a acestora în dimensiunea celor patru capitole, alături de subcapitolele aferente, introducerea, concluziile și referințele bibliografice. Admițând necesitatea asumării unor termeni în interiorul cărora se manifestă discursul traumatic, cea dintâi parte a cercetării a făcut recurs la schițarea conceptului-nucelu al traumei. Deschiderea către acest tip de comprehensiune s-a desprins pornind de la o perspectivă retrospectivă concretizată în studiile consacrate ale lui Lucian Blaga și Henri Bergson, care aproximează ideea de traumă din primitivitate sub aspectul unei frici ontologice asupra morții. S-a demonstrat, de altfel, printr-o observare comparativă, procedeul prin care configurațiile psihice ale omului preistoric, deși poziționate sub însemnul

unei gândiri magice, însușește tiparele originare ale traumei contemporane, repositionate într-o altă lumină, de către psihiatrul Gottfried Fischer, Peter Riedesser și Louis Crocq. Trebuie din nou precizat faptul că existența angoaselor și a experiențelor traumatiche au constituit surse de inspirație literară din trecutul îndepărtat până în actualitatea zilelor noastre, fiind activ surprinse în discursurile literare care antrenau în construcția lor aceea proporție a realității imediate.

Tocmai această nevoie de istorisire a traumei a ilustrat, în interiorul tezei noastre, apelând la conceptele de *mimesis* și *catharsis*, dezvoltate de Aristotel, punctul de ancorare a noțiunii de traumă în interiorul procesului psihanalitic, care operează prin actul rememorării. Preluarea târzie a acestor concepte, de către Sigmund Freud, a înlesnit aceea poziționare a individului suferind în contextul provocator al evenimentului traumatic, care anulează orice posibilitate de articulare a omului în toposul primordial al stării de grație și îl poziționează în dimensiunile unei „frustrări culturale”. Ori, una din preocupările subiectului de studiu a constat tocmai în această justificare a modului refractar prin care individul devine o imagine-stereotip a societății în care viețuiește. Am ilustrat, ca atare, maniera prin care studiul evenimentelor traumatiche, interpretate în lumina opticii freudiene, a generat, în rândul continuatorilor, aceea deschidere necesară unei reinterpretări a noțiunii de traumă, prin acțiunile încorporării și introiecției. Din perspectivă metodologică, teoretizările celor două concepte, incluse de Nicolas Abraham și Maria Torok în determinarea transgenerațională, s-au dovedit adecvate tipului de narațiune propusă și au fost dublate de analiza comparată aplicată asupra textelor Camelliei Cavadia și Susannei Tamaro. În analiza acestora am nuanțat acel proces care determină activarea, în interioritatea personajelor, a fantomei transgeneraționale și a modelului cripei care sporește ataraxia și psihedelismul traumei infantile, transfigurând individualitatea actanților în imaginea arhetip a tatălui atroc. Spațialitatea cripei a fost identificată, conform teoreticienilor, ca o sondare a limitelor logice spațiale, metafizice. Aceasta s-a dovedit a fi, în mod paradoxal, atât interioară și, cât și exterioară, caracteristică modelului de subiectivitate umană, introdus de cei doi psihanalști, în timp ce fantoma a simbolizat secretul transgenerațional provenit din inconștientul celuilalt. O formațiune inconștientă transmisă din inconștientul părintelui în cel al copilului.

Centrându-ne pe activarea transferurilor metodelor aplicate dinspre domeniul clinic către cel literar, un efort în plus l-a constituit integrarea unor concepte și a unei metodologii care nu au fost asimilate și aplicate, în genere, până în momentul de față, faptului literar. Revizitarea ficționalității prozei scurte a Susannei Tamaro prin lentila clasificărilor de tip

clinic, ale domeniului socio-psihiopatologic, a constituit un element de noutate, care a constatat într-o extrapolare la nivelul analizei. Acest demers aplicativ și-a dovedit eficiența prin ancorarea faptului literar în realitatea înconjurătoare a deviațiilor comportamentale, favorizând pertinenta concluziilor și autenticitatea cercetării. Confruntarea cu abordările medicale a ilustrat maniera prin care pornirile agresive ale personajelor din cele cinci proze scurte, dar și diada victimă-agresor suferă o redistribuție reală sub aspectul semnelor și sindroamelor specifice tulburărilor mintale. Pe de altă parte, dezintegrarea identităților narrative încadrate în poetica traumelor existențiale infantile, din narațiunea *Purgatoriul îngerilor*, a fost dovedită ca efect al unor deconstrucții la nivel de onomastică și a unor limite denominative. Studiul psihanalitic freudian, referitor la eșuarea funcției psihice de a-și restabili identitatea, a evidențiat maniera prin care, sub aportul unei traume generate de alteritate, locuitorii toposului cerșetoriei sunt anamorfozați în posesorii unor identități de împrumut, aflate într-o succesiune de căutări ale reperelor identificatorii. Personajele narațiunilor Cameliei Cavadia se identifică, sub raportul răsturnat al ierarhizării onomastice antinomice, ca identități care împlinesc destine încărcate cu elementele răsturnate ale religiosului.

O altă perspectivă constructoare a tezei a urmărit succesiunea modelului psihanalitic lacanian, care revitalizează chestionarea traumei, orientând-o cu precădere înspre lanțul simbolic al limbajului. Metoda a înfățișat sistematizarea psihicului uman prin intermediul limbajului, acceptat ca simbol al unei realități. Dimensiunea psihanalitică a trasat o serie de coordonate teoretice care au vizat noțiunea de simptom, percepută ca indicator al alienării și traumatizării, favorizând demersul aplicativ al trilogiei lui Pelzer, ca producție verbală a raporturilor stabilite între limbaj și inconștient. Exercițiul exegetic ales apreciază traducerea simbolurilor limbajului mamei și fiului, dar și descifrarea simptomelor, erijate în simbolurile realității autobiografice. Așadar, analiza romanelor autobiografice ale lui Dave Pelzer a fost punctul central al unui demers aplicativ care a țintit, în primă fază, plasarea universului narativ în dialectica hegeliană preluată de Lacan sub auspiciul raportului stăpân-sclav. S-a nuanțat, cu ajutorul acestei metode hermeneutice, acel rezultat generic al instalării romanelor în aserțiunea de tip emblemă, "Mother ordered", care a demonstrat capacitatea și influența cuvintelor rostite în metamorfozarea comportamentelor și instalării angoasei în psihicul infantil. Atmosfera submisivă este transliterată într-un limbaj ciclic al fricii și terorii, care traduce poziția victimei și nuanțează prin tonuri dramatice întreaga narațiune. Existența

personajului infantil este transportată, aşadar, într-un un tărâm al suferinţei, de unde orice dorinţă de a visa la o lume mai bună e impregnată de simptomul vinovăţiei constrânse.

În consecinţă, apelând la o grilă de analiză ale cărei metode de interpretare au ţintit lucrările poststructuraliste ale filozofului Michel Foucault, şi prin efectuarea unei ample simetrii în raport cu funcţionarea sistemelor punitive ale spaţiilor de tip carceral şi al refugiului contrafăcut al azilelor, am demonstrat consemnarea simbolică a **trilogiei durerii** în dezideratul experienţelor fixate în identitatea delicventului alienat – înscris în tipologia nenorocitului. Teoriile nietzscheene, asupra voinţei de putere, au canalizat forţa trilogiei în două direcţii distincte, ca instrument al propriei satisfaceri – în cazul mamei – şi ca voinţă de „libertate”, în cazul fiului. Libertatea devine posibilă aşadar, numai odată cu absenţa fizică a elementului alterant şi determinarea personajului infantil de a se desprinde de influenţa maternă şi a pătrunde în ordinea simbolică, odată cu refuzul repetiţiei compulsive şi dizolvarea traumei transgeneraţionale. Universul fictiv dispune, în aceeaşi măsură, de o constantă alternativă care se articulează prin stereotipul spaţiilor heterotopice foucauldiane şi a instrumentarului consacrat teoriei imaginarului. Toposurile mediane simbolice ale rezilienţei sunt construite din amestecul imaginii realităţii cu reprezentările utopice ale lumilor secundare fantastice, care permit accesul iniţiaţilor numai prin alcătuirea portalurilor-oglină, teoretizate de Marius Conkan. Confruntarea discursului alienant, prin metoda analitică a sistemului epistemicelor nesiguranţei şi modalelor percepţiei teoretizate de lingvistul funcţional, Paul Simpson, au contorizat şi oglindit simptome ale nesiguranţei, victimizării şi alienării personajului infantil. Cultul orfelinatelor, casei părinteşti şi sistemelor adoptive sporesc acel sentiment al înstrăinării, odată cu opresiunea exercitată asupra protagonistului. Analiza discursului personajului infantil demonstrează aşadar, prin prezenţa substanţială a epistemicelor nesiguranţei şi modalelor percepţiei, maniera prin care atmosfera deprimantă şi traumatizantă a casei părinteşti şi a orfelinatelor se proiectează asupra conştiinţei personajului infantil. Efectele abundă sub forma claustrărilor lăuntrice care sporesc alienarea şi sentimentul incertitudinii. Cantitativ, discursul personajului aflat în interiorul caselor de plasament expune, comparativ cu mediul casei părinteşti, o prezenţă redusă a acestora, indicând o anumită ameliorare a sentimentelor de nesiguranţă şi înstrăinare, întărind ideea conform căreia orfelinatul apare ca spaţiu al posibilei recuperări identitare, odată cu absenţa mamei din interioritatea acestuia.

Am considerat necesară aşezarea trilogiei autobiografice, prin natura sa, ca element intermundiu, amplasat interstiţial, între lumile de ficţiune şi lumile de realitate, între

factualitate și faptul literar. Tocmai acest amplasament a redirecționat cercetarea către o analiză a specificului literar al narațiunilor. Uzând de o componentă teoretică oferită de studiile critice ale lui Eugen Simion, Silvian Iosifescu, Gérard Genette, Philippe Lejeune, Adrian Marino, Kate Douglas și alții, am argumentat încadrarea trilogiei în districtul literaturii de frontieră, ca expresie narativă a romanului de formare. Gradul autenticității narațiunilor lui Pelzer, vizavi de veridicitatea faptelor relatate, s-a edificat prin argumente care țin de particularitățile vocii narrative, de relațiile care se stabilesc între instanțele prezente în text, de elementele de ordin paratextual, de condițiile eticii narrative, dar și prin prisma determinismului social și a receptării publicului, dezvăluind așadar, argumente situate atât în granițele autenticului, cât și în cele ale inautenticului. Funcția cathartică a narațiunilor lui Pelzer a fost aproximată prin definiția filozofică a literaturii, ca parte integrantă a terapiilor sufletești, care se manifestă pe calea *psihanalitică* a procesului cathartic, dar și prin conceptul psihanalitic “afterwardsness”. Demonstrația s-a fondat pe discrepanțele care se stabilesc între scrisul terapeutic și literatura terapeutică, trilogia înscriindu-se în ultima categorie, datorită accederii experiențelor traumatice către literaritate. Trecerea dinspre real către ficțional a vizat o privire ubicuă și o cale a transdisciplinarității, care, prin repunerea omului în centrul analizei literare a favorizat înțelegerea lumii prin pătrunderea individualității – o aproximare a umanului în interiorul faptului literar – redată prin conceptele-punte ale psihanalizei. Itinerarul psihanalizei în interiorul literaturii s-a articulat în jurul unor demonstrații care au ilustrat viul interes freudian pentru producțiile narrative, alături de analiza psihanalitică romanească a lecturii, inițiată de autoarea Marthe Robert.

O abordare de acest tip, care urmărește deplasările circulare care au loc între realitate și ficționalitate, respectiv între personaj, persoană și societate, a pretins traumei infantile narrative o resemantizare efectuată prin lentila mecanismelor psihosociale. *Weltanschauung-ul* unei epoci se clădește printr-un act al raportării eului creator la orânduirile conjuncturale ale vremii pe care le traversează. În asentimentul acestei judecăți, termenii realizării unui demers novator de receptare a literaturii și de împlinire a unui dialog care are loc între real și ficțional au suscitât o traiectorie ancorată în dimensiunea sociocodului. Se dezvăluie, în consecință, un model prin care evenimentele contemporaneității se absorb în interiorul unor texte ce impun practicii hermeneutice un etalon particularizat de reliefare a traumelor infantile, care pornește din dimensiunea teoriilor literare și întrepătrunde, inevitabil, abordările macrosociale care vin din zona psihologiei sociale, a determinărilor psihogene și influențelor socioculturale și istorice. Investigația a avansat prin aprofundarea unor concepte precum cel al psihoistoriei,

psihoclasei, fanteziilor defensive și straturilor psihogene, care au ilustrat poziționarea evenimentelor traumatice în raport cu evoluțiile relației părinte-copil. Aceștia li s-au adăugat condiționările datorate schimbărilor economice și tehnologice, generatoare de tulburări sociale majore, care conduc indivizii înspre comportamente deviate și tulburări psihice. Psihoistoria însumează un concept care vine dinspre psihanaliză, dar îmbină două domenii diferite, istoria și psihologia. Teoreticienii conceptului, optând pentru o reconstrucție a modurilor relaționale problematice, au clarificat procedeele prin care straturile psihogene, cu fiecare generație de copii și părinți, poziționați sub însemnul diadei victimă-agresor, acționează în planurile macrosocial și istoric, stârnind evenimente catastrofale care, deopotrivă, devin creatoare ale traumelor colective și individuale.

Punctul nodal al acestor determinări și al narațiunilor propriu-zise s-a concretizat prin asumarea formulei literaturii ca efect. Formele narrative, prin anvergura acțiunii sociocodului, devin instrumentele înzestrate cu aptitudinea de a oglindi efectele unui dat istoric care divulgă condiționările schimbărilor economice, tehnologice, ale războaielor, ori ale evoluțiilor psihogene. Schițarea crochiurilor societale ale lumii americane, ale fundalului românesc și ale celui italian, ca toposuri natale ale autorilor, au ilustrat influențele pe care aceste determinări le produc asupra viziunii scriitorilor. Acest fenomen, reglat în dimensiunile sociocodului, a conferit autorilor o anumită predilecție a temelor și subiectelor narrative. Prin urmare, ni s-a permis aserțiunea conform căreia situațiile conjuncturale ale autorilor supuși analizei generează o literatură articulată în proximitatea indicelui spațio-temporal. Fie că vorbim de literatura de frontieră, ori de transpuneri pur ficționale, narațiunile acestora totalizează efectele presiunilor socioeconomice, ale educației, practicilor parentale, crizelor sanitare, relațiilor politice, formelor de abuz, ori conflictelor militare.

Cercetarea îndeplinește, în consecință, miza de a interpreta un personaj strict individual, purtător al traumei infantile, printr-un recurs la o ilustrare interdisciplinară care activează transferurile metodelor, raportând-o la contextul care a generat aceste tipuri de personaje și narațiuni contemporane. Promovând subiecte actuale și delicate ale contemporaneității, examinate din câteva puncte de vedere, (printr-o lentilă a pluridisciplinarității care conturează fenomene de reciprocitate ce au loc la nivelul disciplinelor — perspectiva literară, perspectiva clinică, perspectiva sociologică și cea istorică) și aplicând grila de interpretare unică asupra unui corpus relevant de texte, cu autori și narațiuni ale căror receptări analitice lipsesc din fresca criticii literare românești, actuala teză se situează pe scena contribuțiilor analoge (amintite în *Introducerea lucrării*), care conturează

fenomenul social al traumei infantile. Totodată, cercetarea de față concretizează o trăsătură a indispensabilității, oferită de caracterul militant pe care îl promovează. Mai mult decât atât, această trăsătură a imperativității motivează suplimentar alegerea problematicii traumei. Ca atare, pornind de la principiul curativ al traumei (o traumă poate fi vindecată numai prin conștientizare, iar oprimarea acesteia o intensifică), teza de față a ținut acea resurrecție, care, prin exteriorizare, poate produce un anumit efect reparator: o traumă neexprimată este o leziune care persistă și se adâncește. Firește, acest tip de analiză, având ca subiect central *Trauma infantilă între realitate și reprezentări narrative contemporane*, înțeleasă prin lentila convergentă a determinărilor exterioare și a analizelor interdisciplinare, poate fi oricând subiectul unor reinterpretări sau extinderi hermeneutice. Analiza interdisciplinară a acestui fenomen al traumei infantile, aflat în continuă expansiune, din pricina unei societăți egocentrice, lipsite de empatie și mânată de determinări transgeneraționale, psihoistorice, sociale și culturale care produc continue mutilări emoționale, nu poate fi niciodată completă, așa cum și teza de față nu este definitivă și permite noi perspective de cercetare. În sentimentul acestei oportunități de îmbunătățire, dar și de aprofundare a unei activități cu scopuri societale, cercetarea de față rămâne deschisă către noi orizonturi de interpretare și perfecționare.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. OPERA. VOLUME DE AUTOR (în ordine alfabetică):

- CAVADIA, Camelia, *Măștile fricii*, București, Editura Trei, 2016.
- CAVADIA, Camelia, *Purgatoriul îngerilor*, București, Editura Trei, 2018.
- PELZER, Dave, *A Child Called 'It'*, London, Orion Books Ltd, 2001.
- PELZER, Dave, *The Lost Boy. A Foster Child's Search for the Love of a Family*, London, Orion Books Ltd, 2001.
- PELZER, Dave, *A Man Named Dave. A Story of Triumph and Forgiveness*, London, Orion Books Ltd, 2001.
- TAMARO, Susanna, *Pe o singură voce*. Traducere din limba italiană și note Doina Cernica, București, Editura Litera, 2019.

B. BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

- ABRAHAM, Nicolas; TOROK Maria, *The Wolf Man's Magic Word. A Cryptonymy*. Translated by Nicholas Rand, foreword by Jaques Derrida, Minneapolis, University of Minnesota Press, 1986.
- AGAMBEN, Giorgio, *Ce rămâne din Auschwitz. Arhiva și martorul*. Traducere de Alexandru Cistelecan, Cluj, Editura Idea Design&Print, 2006.
- BOLTON, Gillie, *The Therapeutic Potential of Creative Writing. Writing Myself*. Foreword by Sir Kenneth Calman, London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 1999.
- BOLTON, Gillie, *Write Yourself. Creative Writing and Personal Development*. Foreword by Nicholas F. Mazza, London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 2011.
- CONKAN, Marius, *Portalul și lumile secundare. Tipologii ale spațiului în literatura fantasy*, București, Editura Tracus Arte, 2017.
- CORNEA, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, ediția a II-a, Iași, Editura Polirom, 1998.
- CORNEA, Paul, *Delimitări și ipoteze. Comunicări și eseuri de teorie literară și studii culturale*, Iași, Editura Polirom, 2008.

- CROCQ, Louis, *16 conferințe despre traumă*. Traducere din franceză de Ana Mihăilescu, București, Editura Trei, 2014.
- DEMAUSE, Lloyd (Editor), *The history of childhood*. Foreword by William L. Langer, New York, Hagerstown, San Francisco, Harper & Row Publishers, 1975.
- DEMAUSE, Lloyd, *Foundations of Psychohistory*, New York, Creative Roots, Inc., 1982.
- DOUGLAS, Kate, *Contesting Childhood. Autobiography, Trauma, and Memory*, New Brunswick, New Jersey and London, Rutgers University Press, 2010.
- ESCARPIT, Robert, *Literar și social. Elemente pentru o sociologie a literaturii*. Traducere și prefață de Constantin Crișan, București, Editura Univers, 1974.
- ESCARPIT, Robert, *Sociology of Literature*. Translated by Ernest Pick, second edition, London, Frank Cass and Company Limited, 1971.
- FOUCAULT, Michel, *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*. Traducere din limba franceză, postfață și note de Bogdan Ghiu, ediția a II-a revizuită, Pitești, Paralela 45, 2005.
- FOUCAULT, Michel, *Istoria nebuniei în epoca clasică*. Traducere din franceză de Mircea Vasilescu, ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 2005.
- FOUCAULT, Michel, *The Order of Things. An archaeology of the human sciences*, London and New York, Taylor and Francis e-Library, 2005.
- GENETTE, Gerard, *Introducerea în arhitectură, ficțiune și dicțiune*. Traducere și prefață de Ion Pop, București, Editura Univers, 1994.
- HORVITZ, Deborah M., *Literary Trauma: Sadism, Memory, and Sexual Violence in American Women's Fiction*, Albany, State University of New York Press, 2000.
- IOSIFESCU, Silvian, *Literatura de frontieră*, București, Editura pentru literatură, 1969.
- LACAN, Jacques, *Ecrits: A Selection*. Traducere de Alan Sheridan, London, Tavistock Publications, 1977.
- LĂZĂRESCU, Mircea; BĂRNESCU, Ramona, *Psihopatologie descriptivă. Semne și sindroame în tulburările mintale*, Iași, Editura Polirom, 2011.
- LEJEUNE, Philippe, *Pactul autobiografic*, București, Editura Univers, 2000.
- MARINO, Adrian, *Biografia ideii de literatură*, vol. 6, partea IV, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000.

- MARINO, Adrian, *Hermeneutica ideii de literatură*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987.
- MARINO, Adrian, *Comparatism și teoria literaturii*. Traducere de Mihai Ungrean, Iași, Editura Polirom, 1998.
- NIETZSCHE, Friedrich, *Dincolo de bine și de rău. Prolog la o filozofie a viitorului*. Traducere din germană de Radu Gabriel Pârvu, traducerea textelor în versuri de Ioana Pârvulescu, București, Editura Humanitas.
- NIETZSCHE, Friedrich, *Voința de putere*. Traducere și Studiu introductiv de Claudiu Baci, București, Editura Aion, 1999.
- OPRESCU, Florin, *Romanul românesc și morfologia puterii*, Iași, Editura Institutul European, 2018.
- PERAICA, Ana, *Victims Symptom (PTSD and culture)*, Amsterdam, Insitute of Network Cultures, 2009.
- PHILIPPE, Gilles, *Romanul. De la teorii la analize*. Traducere de Elena Popoiu, Iași, Editura Institutul European, 2002.
- RICHARDSON, Michael, *Gestures of Testimony. Torture, Trauma and Affect in Literature*, New York & London, Bloomsbury Academic, 2016.
- ROBERT, Marthe, *Romanul începuturilor și începuturile romanului*. Traducere de Paula Voicu-Dohotaru, prefață de Angela Ion, București, Editura Univers, 1983.
- SIMION, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim. I. Există o poetică a jurnalului?*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
- SIMION, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim. III. Diarismul românesc*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
- SIMION, Eugen, *Genurile biograficului*, volumul 1, București, Editura Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008.
- SIMPSON, Paul, *Language, Ideology and Point of View*, London and New York, Routledge, 2005.